

FELIX FABART

*Istoria
filosofică
și politică
a ocultismului*

MAGIE, VRĂJITORIE, SPIRITISM ȘI ALCHEMIE

Traducere din limba franceză de
GABRIEL AVRAM

EDITURA HERALD
București

Cuprins

Prefață	5
PARTEA I	
Capitolul I	
Magii	15
Capitolul II	
Ocultismul la evrei	22
Capitolul III	
Ocultismul în Grecia și la Roma	31
Capitolul IV	
Ocultismul la gali	53
Capitolul V	
Vrăjitoria în Evul Mediu	68
Capitolul VI	
Alchimia	104
PARTEA A DOUA	
OCULTISMUL ÎN EPOCA MODERNĂ	113
Capitolul I	
Fenomenele spiritualismului	113
Capitolul II	
Experiențe și constatări ale autorului lucrării de față	159
Capitolul III	
Încarnarea și dezîncarnarea lui Katie King	211
Capitolul IV	
Considerații despre magnetismul uman	223

Prefață

Sunt extrem de fericit să prezint marelui public și cititorilor serioși o lucrare menită să le atragă atenția asupra unei ramuri deosebit de curioase din arborele cunoștințelor omenești. Acest copac al cunoașterii, care crește mereu și care ne-a oferit în secolul nostru atâtea descoperiri admirabile – astronomia fizică, analiza spectrală a luminii, puterea aburului, telegraful electric, telefonul, dar și multe alte minunății –, ne oferă în acest moment, prin studiul magnetismului, al hipnotismului și al spiritismului, noi mlădițe ale viitorului, dar și noi speranțe că știința experimentală nu va lăsa deoparte analiza acestor fenomene, care, până recent, fuseseră retrogradate și categorisite în domeniul științelor zise „oculte”. De fapt, în sânul naturii nu există nimic ocult sau supranatural; există doar *necunoscutul*. Dar necunoscutul de ieri devine adevărul de mâine.

Am asistat în ultima vreme la curioase experimente de hipnotism și sugestionare făcute la spitalul Salpêtrière. În cadrul acestor experimente, eminenți fiziologi, doctori docenți ai Facultății de Medicină, ai căror profesori catalogau pe vremuri magnetismul drept doar o „simplă farsă”, au făcut, aproape

fără să-și dea seama, adevărate experimente magnetice, continuând opera unor Mesmer, Deleuze, Puységur, Du Potet și a discipolilor acestora. Au desfășurat aceste experimente sub un alt nume, sub o altă formă și privind faptele din altă perspectivă. Metoda experimentală este mult mai riguroasă astăzi, studiul fenomenelor este mult mai judicios, dar, în fond, este vorba despre aceeași problemă și aplaudăm reluarea experimentelor. Încăpută pe mâini competente, această problemă foarte interesantă iese din fundătura în care fusese trimisă. La modul general, magnetiștii de odinioară erau puțin instruiți, total străini de spiritul științific, erau incapabili să înțeleagă despre ce este vorba și cât se poate de incapabili să orienteze experiențele pe o cale fecundă. Astăzi studiul magnetismului este pe cai mari. Fără îndoială că încă mai întâlnim chiar în sanctuarul de astăzi al științei diverși subiecți – ființe încântătoare, de altfel – care, fără niciun interes, simulează impresii pe care nu le resimt. Aceste tinere femei se folosesc de farmecul lor pentru a-i face pe profesorii serioși și gravi să creadă că suferă cutare sau cutare efecte, apoi că au uitat pe loc, după trezire, ceea ce s-a petrecut în somnul magnetic – a se citi *hipnotic* – și, primind vreun ordin oarecare în timpul acestui somn, îl execută apoi mașinal, ca și cum ar fi sub influența unei forțe misterioase. Trebuie să fim extrem de precauți cu aceste cazuri. În ce mă privește, am avut întotdeauna mai puțină încredere în mediumul hipnotizat decât în hipnotizator, în subiectul uman decât în experimentator. În general, cu cât individul este mai savant, cu atât este mai naiv, chiar dacă reciproca nu este neapărat valabilă. O tânără de optsprezece-douăzeci de ani este adeseori extrem de răutăcioasă, chiar în timpul somnului... hipnotic.

Orice precauție luată pentru a nu ne lăsa înșelați produce fenomene care modifică profund ideile despre personalitatea umană și despre capacitățile ei, idei admise până atunci. De pildă, eu îi pun mediumului în mână un pachet de cărți albe, afirmând că ar fi de fapt portrete, și îi spun să-l caute pe al meu. Tânăra pe post de medium îl găsește și constată o asemănare imaginară. Îi iau apoi acea carte, fac pe ea un semn oarecare, cunoscut doar de mine, și pun la loc cartea în pachet, amestecând-o cu celelalte cărți. Apoi îi spun ca, la trezirea din somnul hipnotic, să descopere cartea cu presupusul portret, pe care i-l voi oferi pentru albumul ei. La trezire, fără să-și amintească totuși de obiectul despre care este vorba, mediumul se îndepărtează și descoperă pachetul în altă cameră, sub pătura unui pat de spital, acolo unde l-am ascuns; din pachet extrage cartea însemnată de mine. Cum oare a reușit să descopere această carte printre alte cincizeci de cărți albe identice, din pachetul respectiv? E greu de ghicit și greu de spus. Fără îndoială că se poate ca inițial, pipăind această carte pentru a „descoperi” asemănarea, subiectul să fi îndoit cumva un colț, să o fi zgâriat cu unghia etc. Am făcut tot felul de cercetări în acest sens, dar nu ne-am putut da seama cum a reușit mediumul să descopere cartea corectă.

*

– Cred că ați citit, domnișoară, acum vreo opt zile, în ziare, povestea cărbunarului care și-a ucis soția? a întrebat-o procurorul.

– Nu, domnule, n-am citit.

– Cum? Nu vă amintiți? E vorba despre cărbunarul care locuiește la colțul străzii Sèvres și care și-a ucis nevasta pentru că ea refuza să bea ceai.

...Niciun răspuns.

– Amintiți-vă, domnișoară. În camera din spatele prăvăliei femeia stătea culcată pe pat, căci era bolnavă; refuza să-și bea infuzia din plante, iar cărbunarul s-a supărat. Se pare că era beat. S-au certat, apoi cărbunarul a ucis-o cu un buștean...

– Ah, da, cărbunarul cel negru. Ce bărbat respingător, cu barbă și ochi bulbucați! A omorât-o.

– Ați văzut scena?

– Cred că da. Tocmai intrasem în prăvălie...

– Sunteți sigură că a omorât-o?

– Din prima lovitură.

– Dacă veți fi chemată ca martoră, veți declara acest lucru în fața instanței?

– Bineînțeles.

– Pentru că, vedeți dumneavoastră, este vorba despre viața unui om. Dacă se va dovedi că este vinovat de crimă, va sfârși pe eșafod.

– Și-a ucis nevasta! Dacă va fi executat, se va face dreptate.

– Dar, dacă instanța va considera că ați depus mărturie mincinoasă, și dumneavoastră veți fi aspru condamnată.

– Adică cum? N-am asistat la această scenă?

– În acest caz, la trezire, veți găsi pe masă o declarație pe hârtie cu antet. O veți semna.

Astfel se face că, după un sfert de ceas, tânăra, odată trezită din transa hipnotică, a căutat declarația, a citit-o cu atenție și a semnat-o fără să ezite, având sentimentul datoriei împlinite.

*

– Îl cunoașteți – i s-a sugerat unui alt subiect aflat în transă hipnotică – pe infirmierul care a otrăvit ieri șase bolnavi?

– Pe cine?

– Paul.

– A, da! Ce nesuferit!

– Nenorocirea e că toate cele șase persoane otrăvite au murit în noaptea asta. Vor fi îngropate mâine... Infirmierul avea ceva împotriva lor și a mărturisit în dimineața asta că va otrăvi tot spitalul.

– Mizerabilul!

– De altfel, și-a strangulat mama.

– Ah, lașii!

– Cine?

– Voi toți, la naiba! Adică nu puteți să-i înfigeți un cuțit în spate?

– Dar dumneavoastră?

– Eu? O fac pe loc.

– Nu, mai întâi așteptați să vă treziți. Uitați, aici aveți un cuțit. Dar o să-l ucideți doar când va bate miezul zilei...

O suflare pe frunte a trezit-o pe tânără. Ține strâns un cuțit în mână, aflată sub stăpânirea unei halucinații, fără să-și amintească de acel episod. Au trecut zece minute, vreme în care s-au purtat conversații mai mult sau mai puțin dezlănate. Ceasul a sunat miezul zilei. Ea l-a căutat pe infirmierul care era ocupat, în capătul salonului, să-și pună ceai în ceașcă, s-a năpustit asupra lui și... i-a înfipt cuțitul în spate, întorcând capul. Este inutil să mai amintim faptul că infirmierul fusese prevenit, iar arma era un cuțit din recuzita unui teatru.

*

Cititorii noștri cunosc lucrările recente și remarcabile ale domnilor Charcot, Dumontpallier, Luys, Liébault, Liégeois, Bernheim, Richet și ale discipolilor acestora, lucrări din care reiese cu certitudine că sugestia impusă de experimentator

subiectului se substituie voinței acestuia din urmă. Cel hipnotizat devine astfel un soi de mașinărie automată inconștientă care acționează în virtutea ordinelor primite. Actul comandat de hipnotizator poate fi programat peste mai multe zile, săptămâni sau chiar luni de la ședința respectivă, însă va fi dus la îndeplinire de către subiectul aflat acum în perfectă stare de trezie, la fel de sănătos psihic sau fizic ca dumneavoastră sau ca mine, dar care va acționa fără vreo responsabilitate. Se cunosc cazurile unor persoane care s-au dus să se autodenunțe la comisariatul de poliție sau la procurorul Republicii pentru crime imaginare, pe care le povesteau cu cuvintele dictate în stare de transă de către hipnotizator, cu câteva zile înainte. O tânără femeie, care își iubea mult mama, a încercat s-o ucidă cu un foc de revolver, cu sânge rece, crezând că arma e încărcată. În timpul unei ședințe de hipnoză, profesorul i-a sugerat unei doamne să vină să îl vadă într-o anumită zi, la o oră anume. În acea zi, la ora stabilită, pe o vreme mizerabilă, doamna s-a prezentat la el. „Nu știu exact de ce am venit, i-a spus doamna. Aveam invitați acasă, dar am alergat să vin aici, la dumneavoastră, și nu prea pot rămâne multă vreme. E chiar absurdă situația, nu știu realmente de ce am venit. Să fie vorba tot despre un fenomen de magnetism?”

Se știa de multă vreme că, în stare de hipnoză, subiectul se află la discreția completă a hipnotizatorului. Noile experiențe dovedesc faptul că, după ce a fost trezit din somnul hipnotic, subiectul păstrează în minte ceea ce i-a inoculat experimentatorul.

Și remarcăți că nu avem de-a face aici cu persoane bolnave, predispuse la tot felul de halucinații, sau cu nevrozați ori isterici (termenul ultim trebuie înțeles în sensul general, fizi-

ologic, și nu în sensul eronat, vulgar). Nu, este vorba de orice persoană, de primul venit, dacă vrei. Fără îndoială că nu toată lumea este „hipnotizabilă”, dar, dintr-o sută de persoane, bărbați sau femei, între șaptesprezece și treizeci de ani, experiențele au efect asupra a douăzeci-treizeci de persoane.

Intrând, fără să se îndoiască de acest lucru, sub stăpânirea psihică a hipnotizatorului, persoana căreia i-a fost inoculată o sugestie va asculta automat de acesta și poate comite mașinal tot felul de fapte: poate înjura, fura sau asasina, fără niciun motiv. Personalitatea sa este modificată, iar subiectul este convins de fapte și de situații care nu au existat niciodată.

Ei bine, acum moralistul se va întreba: „Atunci, ce mai este *certitudinea* umană?” Privind lucrurile din perspectivă generală, moralistul se va întreba unde începe și unde sfârșește responsabilitatea. Căci influențele exercitate de fiecare zi reușesc să facă treptat asupra gândirii ceea ce hipnotizatorului îi reușește dintr-odată.

*

Experimentatorii încep să împingă lucrurile foarte departe. Recent, ni s-a adus la cunoștință producerea, la un subiect hipnotizat, de stigmatism asemănătoare cu cele ale Louisei Lateau sau ale altor sfinți de care istoria Bisericii este plină, iar în una dintre cele mai recente ședințe ale Academiei de Științe s-a discutat despre efectul produs de un medicament care creează vezicule pe piele, dar acest medicament este imaginar, creat prin simpla sugestie a hipnotizatorului. Asupra subiectului s-au produs toate simptomele unui început de bășicare. Nu trebuie să uităm nici de vechea poveste a celui condamnat la moarte care a fost sugestionat că i se taie venele și care a și

murit în scurt timp, suferind toate fazele agoniei descrise de medic.

Din punct de vedere fiziologic, lucrurile sunt deja remarcabile. Psihologic însă, lucrurile se prezintă și mai grav. La sugestia hipnotizatorului, persoana hipnotizată își poate uita complet numele și trăsăturile de personalitate: fiind femeie, se poate crede bărbat, și invers; tânărul se poate crede în vârstă sau copil, ba chiar poate fi făcut să creadă cu sinceritate că este un animal oarecare. De pildă, poate fi făcut să se creadă papagal și să caute semințe, să le primească și să le ronțăie cu poftă etc. La sugestia hipnotizatorului, un pahar cu apă chioară se poate transforma pentru subiect într-unul plin cu absint, coniac sau vreun purgativ oarecare și, cel mai important lucru, *produce efectele* acelor băuturi etc.

Dar asta nu e tot; la anumite experiențe la care am asistat, dar care nu mi se par absolut inatacabile, am observat că gândirea experimentatorului se poate transmite printr-un perete, ba chiar la o distanță mai mare. În alte cazuri, când subiectului i se provoacă un anumit grad de excitabilitate, poate citi fără ajutorul ochilor. Recent, un subiect al doctorului Brémaud, așezat într-o cameră, la gura șemineului, a auzit și reprodus o conversație pe care două persoane o purtau cu voce joasă, în stradă, la vreo cincizeci de metri depărtare. Se citează multe cazuri de somnambulism natural, când somnambulii pot citi cu ochii închiși, pot corecta înscrisuri, pot calcula sau redacta rețete medicale etc. Pentru analist și cercetător există o gamă largă de fapte care pot fi interpretate. Domnii fiziologi pot spune ce doresc, dar mie mi se pare că în toate acestea există mai degrabă *spirit* decât trup.

Din toate aceste fapte și din cele care au legătură cu ele, direct sau indirect, din cadrul științelor numite oculte, magnetism, hipnotism sau spiritism, nimic nu este nou sub soare, căci le-am întâlnit de multe ori în cadrul magiei și vrăjitoriei, în vremurile vechi. Doar studiul acestor fenomene este nou, datorită caracterului științific pe care îl are astăzi. Sute de oameni sărmani au fost arși drept vrăjitori după ce au fost acuzați, uneori cu bună-credință, de crime imaginare. Pe măsură ce se îmbogățește și se dezvoltă, știința devine tot mai deschisă și mai tolerantă. Nu de multă vreme – ba se mai întâmplă și astăzi –, savanții care auzeau despre un fapt pe care nu-l înțelegeau afirmă pur și simplu că așa ceva nu poate exista, că este imposibil, iar lucrurile se opreau aici. Forța aburului, telegrafia electrică, analiza spectrală a luminii stelelor, telefonul sunt tot atâtea minuni. Ieri erau considerate imposibilități, astăzi sunt realități banale. Sufletul omenesc, mult mai necunoscut decât structura lumii, a planetelor și a stelelor, intră astăzi în laboratoarele științelor pozitive și ale experimentului. Fericite vor fi generațiile secolului al XXI-lea, care se apropie cu pași uriași, căci pentru ele necunoscutul își va restrânge considerabil granițele.

Dar, oricum am proceda, necunoscutul rămâne totuși mult mai vast decât cunoscutul. Omul este un mic univers infinit, pierdut în sânul infinitului mare. Cele cunoscute au dimensiunea unei picături de apă; necunoscutul are dimensiunea oceanului.

Dacă ar fi văzut în cabinetul de lucru al lui d'Alembert maldărul de coli in-folio care urmau să devină faimoasa *Encyclopedie*, un erudit s-ar fi mirat de volumul materialelor

adunate. Dar, dacă am putea redacta Enciclopedia a ceea ce ne rămâne să aflăm, și-a pus problema filosoful, atunci întreaga suprafață a Pământului, acoperită de coli de hârtie, nu ne-ar fi de ajuns.

Descoperirea necunoscutului se va afla mereu în atenția celor care se preocupă de marile probleme ale creației. Astfel au stat lucrurile încă din Antichitatea cea mai îndepărtată, încă de pe vremea astrologilor egipteni și chaldeenii, a vrăjitorilor din Evul Mediu. În toate secolele, ocultul și necunoscutul au stârnit curiozitatea cercetătorilor și erudiților.

Nu putem decât să-l aplaudăm pe autorul acestei lucrări, dl Felix Fabart, pentru că ne-a înfățișat istoria acestor tendințe ale spiritului omenesc. Avem de-a face deci cu o lucrare în care ne este prezentată istoria spiritului uman analizat în aspectele sale cele mai interesante.

Camille Flammarion

PARTEA I

CAPITOLUL I

Magii

Expresia cea mai elevată a Ocultismului, dacă este să-i credem pe vechii istorici și pe cei mai competenți adepți de astăzi, se regăsește în învățătura magilor.

Am scris „adeptii de astăzi”, căci în zilele noastre, când toate aspirațiile se îndreaptă spre politică, deoarece aceasta aduce onoruri și profit, fără prea mare cheltuială de onestitate și de știință, sau se îndreaptă spre posturi științifice care îi transformă pe savanți în vasali, oferindu-le în schimbul libertății notorietate și opulență, la sfârșitul secolului al XIX-lea, care se îndreaptă în mod eronat spre un materialism exasperant sau spre un pozitivism nivelator, mai există încă pe ici, pe colo câțiva iluminați, „gânditori întârziați și predestinați să ajungă la azil”, după cum sunt denumiți cu dispreț. Aceștia visează să restaureze Ocultismul și pretind că posedă sau că au redescoperit secretele acestuia. Pentru acești îndrăgostiți de vremurile arhaice, fericirea umanității depinde de formule cabalistice, iar adevăratele soluții pentru problemele sociale vor veni din India sau din Tibet, căci doar în acele locuri știința Magiei s-a perpetuat și s-a păstrat în integralitate. Aceștia afirmă, după

cum spun corespondenții de presă care susțin că i-au văzut și le-au vorbit, că în acele ținuturi există oameni care au fost contemporanii și discipolii lui Thot-Hermes, marele legislator al Ocultismului.

Sub acest aspect – dacă ne luăm după aceste relatări –, acești supraviețuitori ai civilizațiilor dispărute ar avea vârsta de trei sau patru mii de ani, căci, pentru a ne imagina copilăria lor, trebuie să ne întoarcem într-o epocă mult anterioară lui Moise, întrucât acest profet a fost inițiat la școala magilor din Egipt, care proveneau, la rândul lor, din școala Magilor chaldeeni, ce se trăgeau din familia lui Sem, la două-trei secole după Potop.

În ceea ce ne privește, protestăm împotriva lipsei de verosimilitate a unei asemenea aserțiuni, căci viața omului a fost dintotdeauna, după câte se pare, mult mai efemeră. În ziua de astăzi, un centenar ne pare a fi un fenomen al longevității. Ce să crezi atunci despre cei care afirmă că sunt multimilenari? Aceste existențe prelungite ne apar a fi fabulații și râdem cu gura până la urechi de cei care cred sau care și-au făcut o profesie din a crede în ele. Cu toate acestea, nu trebuie să uităm că, alături de poveștile despre vârsta uluitoare a anumitor discipoli ai lui Hermes sau ai altuia, mai există și alte povestiri, la fel de neverosimile, dar care se sprijină pe mărturii serioase. Iată, de pildă, un eveniment modern pe care adepții Ocultismului îl trec la activ și care are drept garant al autenticității autoritățile britanice însărcinate să-l controleze, manifestându-se apoi împotriva urmărilor acestui eveniment.

Un fanatic hindus, pentru a-și spori reputația de sfânt în fața poporului, a pretins că poate trăi sub pământ, fără să bea sau să mănânce nimic, pe întreaga perioadă cuprinsă între însămânțare și recoltare. La cererea sa, a fost pus într-un coș-

ciug ce a fost sigilat, apoi a fost coborât într-o groapă adâncă ce a fost acoperită cu țărână, după care a fost înșămânțată. Pentru mai multă siguranță și ca să nu existe vreo înșelătorie, la locul cu pricina au fost puse gârzi britanice, zi și noapte, care vegheau în jurul mormântului, astfel încât experimentul să nu fie pus la îndoială. Șase luni mai târziu, când grâul a încolțit și a ajuns la maturitate, hindusul a fost dezgropat și scos din coșciug. La început s-a crezut că e mort, dar, după câteva masaje și frecții făcute după povețele pe care le dăduse înainte de înmormântare, a revenit la viață, cât se poate de sănătos!

Tot la indieni, dar și la alte popoare primitive, există oameni care sunt sau par să fie insensibili la durerea fizică și care pot consuma băuturi otrăvitoare sau pot pune mâna pe șerpi veninoși. Datorează ei imunitatea lor ieșită din comun practicării ocultismului? Unii spun că da, alții nu văd în acestea decât consecința metabolismului sau a unor boli necunoscute sau, pur și simplu, trucuri încă neștiute decât de acei oameni.

Oricum ar sta lucrurile, fie că e vorba despre știință reală, fie de nevroză sau de prestidigitație, istoria Antichității este plină de fapte asemănătoare. Să ne amintim, recitind Leviticul, că magii lui Faraon se întreceau în miracole cu Moise; astfel, prin formulele lor cabalistice, preschimbau praful în țânțari, apa în sânge și un toiag în șarpe. Iar singura dovadă de superioritate a lui Moise față de ei a fost că șarpele său, preschimbat dintr-un toiag, „cu ajutorul lui Iahve”, a devorat șarpele magilor, obținut „prin practicarea vrăjitoriei”.

Există, fără îndoială, mulți cititori care nu acordă decât o valoare pur istorică sau incertă celor relatate în Cărțile Sfinte. Ne ferim să le criticăm reticența, căci noi înșine acceptăm doar ca beneficiu de inventar multe dintre cele citite sau auzite des-

pre astromanția chaldeenilor, despre Cabala evreilor, teurgia arabilor, vrăjitoria Evului Mediu sau despre magia mai mult sau mai puțin atotputernică din toate epocile și din toate țările. Unicul nostru scop este să provocăm studierea serioasă a problematicii, expunând-o în întreaga sa amploare, ca origine, dezvoltare și consecințe imediate sau viitoare.

*

Conform unei etimologii general acceptate, cuvântul „magie” provine din termenul chaldeean *magdin*, care înseamnă „știință”. De altfel, din Chaldeea au pornit magii și s-au răspândit pe toată suprafața pământului, iar denumirea „știință”, aplicată învățaturii, practicilor și cunoștințelor acestora nu este chiar atât de exagerată. Magii chaldeeni au fost astronomi, filosofi, medici, poeți, muzicieni, legislatori etc., adică posedau toate cunoștințele exacte și ideile speculative la care Antichității i-a fost dat să se ridice.

Primele observații ale omenirii au avut legătură cu astronomia. În tăcerea nopții, populațiile nomade de păstori au observat parcursul regulat al stelelor și astfel au ajuns să cunoască cu exactitate timpul revoluțiilor cerești. Pentru aceștia era o ocupație deopotrivă utilă și agreabilă. Utilă pentru că le permitea să prevadă, cu o anumită exactitate, revenirea anotimpurilor bune sau rele, agreabilă pentru că le mai alunga plictiseala nopților lungi. În măreția și tăcerea nopților înstelate, păstorii meditau și la cauzele care au dus la aprinderea acestor faruri ale nopții, în spațiul imens; aceste cauze au condus la ipoteza unui Zeu creator și păstrător al ordinii cosmice.

„Zeul providențial” – iată deci prima rătăcire a filosofiei, primul gând religios pe care Cerul l-a transmis Pământului. Sub puterea acestui gând, magii au spus, cu multă vreme înaintea Sfântului Pavel, vorbind despre *Inefabil*: „În El suntem, în El ne mișcăm și prin El trăim”.